

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های سیاسی

گفتمان سازی رسانه‌ای بیانیه گام دوم انقلاب

۶. عدالت و مبارزه با فساد

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

› پژوهشگر: فریفته هدایتی

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
*مقدمه	۳
*مهمترین محورهای بیانات مقام معظم رهبری در خصوص گفتمان سازی "عدالت و مبارزه با فساد"	۴
۱- نهادینه کردن عدالت بر اساس الگوی آرمان‌گرایانه اسلامی	۴
۱-۱- عدالت رکن آرمانشهر اسلامی - ایرانی	۴
۱-۲- عدالت دستاورد انقلاب اسلامی	۴
۱-۳- پرهیز از مدل‌های غربی مدعی عدالتخواهی	۵
۱-۴- اشاعه عدالت بر مبنای گفتمان اسلامی و اندیشه امام خمینی (ره)	۵
۲- لزوم عملیاتی کردن عدالت در سطح بالادستی	۵
۲-۱- رفع کاستی‌ها در زمینه عدالت اجتماعی	۵
۲-۲- رویکرد قانونی و قاطع در اجرای عدالت	۶
۲-۳- اصلاح رفتار و رویه مسئولان در فهم عدالت	۶
*عدالت و مبارزه با فساد، مهمترین پیش‌رانه‌های انقلاب اسلامی و هدف غایی تمدن اسلامی	۶
*پیوست: مباحث مرتبط با عدالت و مبارزه با فساد در متن بیانیه گام دوم انقلاب	۷
برکات بزرگ انقلاب اسلامی:	۷
پنج) سنگین کردن کفه‌ی عدالت در تقسیم امکانات عمومی کشور	۷
سرفصلها و توصیه‌های اساسی در پرتو امید و نگاه خوش‌بینانه به آینده	۸
چهار) عدالت و مبارزه با فساد	۸

بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، ضمن تبیین اجمالی پیشینه انقلاب اسلامی چشم انداز آینده آن را از منظر بالاترین مقام سیاسی کشور تشریح و این چشم انداز را در چند محور بیان می‌کند. "عدالت و مبارزه با فساد" چهارمین محور مورد تاکید مقام معظم رهبری در بیانیه گام دوم است. از منظر رهبر معظم انقلاب، برقراری عدالت اجتماعی یکی از اهداف مهم تمدن نوین اسلامی است و دیگر اهداف تمدنی نیز باید با عدالت همخوانی داشته باشند. به گونه‌ای که قدرت، سیاست، علم، اخلاق و پیشرفت با عدالت اجتماعی در هم تنیده است.

ایشان در این بیانیه "سنگین کردن کفه عدالت در تقسیم امکانات عمومی کشور" را یکی از برکات مهم انقلاب اسلامی بر می‌شمرند. در عین حال اشاره می‌کنند که در شرایط فعلی، بین وضع موجود و وضع مطلوب عدالت در جمهوری اسلامی فاصله وجود دارد. به عبارت دیگر، مقام معظم رهبری از عدالت، هم به عنوان دستاورد ۴۰ سال ابتدایی انقلاب یاد کرده‌اند و هم به عنوان عملکردی که در آینده باید آن را پیش گرفت. و لذا تاکید می‌کنند که در این خصوص نیاز به گفتمان سازی است. چنانکه می‌فرماید: «گر می‌خواهیم یک خواسته‌ای تحقق پیدا کند، قدم اول این است که این خواسته را به صورت یک گفتمان پذیرفته شده در بیاوریم.»^۱

گفتمان‌سازی، فرآیند همه‌گیر کردن یک مفهوم و یک معرفت با استفاده از برنامه‌ریزی مداوم و دائمی تبلیغی و با هدف میانی رشد اندیشه، بینش و باور همراه با احساس مسئولیت و تعهد جامعه است و هدف نهایی آن، رشد اعمال صالح در جامعه است.^۲ گفتمان را باید «شرایط تفاهم و مفاهمه در جامعه» بدانیم. بر این مبنا، باور عمومی، تجلی‌گاه گفتمان جامعه است؛ گفتمان یعنی آن وضعیتی که یک سخن (یک آرمان، یک معرفت و ...) مورد تفاهم، قبول و پذیرش عموم مردم تلقی شود و مردم به آن توجه کنند؛ گفتمان جامعه، مفهوم و معرفتی است که در بُرهه‌ای از زمان در یک جامعه همه‌گیر می‌شود.^۳

برای تحقق این هدف، نهادهای دست‌اندر کار فرهنگ‌سازی و گفتمان‌سازی به‌ویژه رسانه ملی باید با شناسایی شاخص‌های مورد نظر مقام معظم رهبری در خصوص "معنویت و اخلاق"، مفاهیم و مقوله‌های اصلی این گفتمان را محور تولید محتوای خود قرار دهند و به شیوه‌های مختلف به تکرار هنرمندانه آنها بپردازند.

به این منظور این پژوهش^۴ با رصد بیانات مقام معظم رهبری در موضوع "عدالت و مبارزه با فساد" و استخراج این مفاهیم و مقوله‌ها از بیانات معظم‌له طی سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۸ به روش تحلیل مضمونی، در صدد است تا زمینه‌ای برای سیاست‌گذاری و تولید محتوای رسانه‌ای برای گفتمان‌سازی "عدالت و مبارزه با فساد"، به عنوان چهارمین محور اصلی بیانیه گام دوم انقلاب، فراهم آورد.

۱. بیانات، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، ۹۴/۴/۱۳

۲. اشیری، سعید، ده کارکرد گفتمانی بیانیه گام دوم انقلاب، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، ۹۷/۱۲/۱۱

۳. همان منبع.

۴. این پژوهش بر اساس مجموعه کتابهای "گفتمان سازی بیانیه گام دوم انقلاب"، مرکز تحقیقات صدا و سیما، ج ۱، تهران، ۱۳۹۸، انجام شده است.

***مهمترین محورهای بیانات مقام معظم رهبری در خصوص گفتمان سازی "عدالت و مبارزه با فساد"**

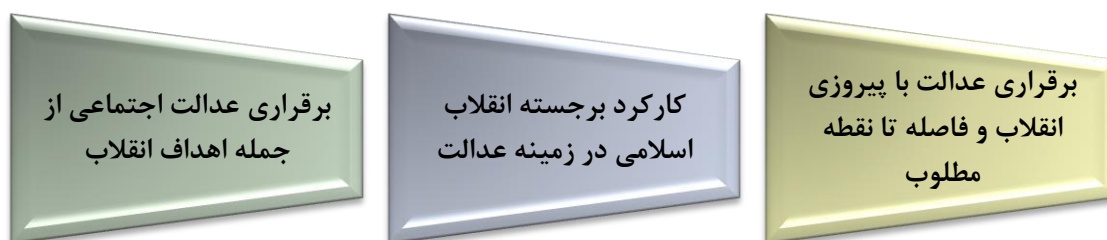

۱- نهادینه کردن عدالت بر اساس الگوی آرمانگرایانه اسلامی

۱-۱- عدالت رکن آرمانشهر اسلامی - ایرانی پژوهش

۱-۲- عدالت دستاورد انقلاب اسلامی

۱-۳- پرهیز از مدل های غربی مدعی عدالتخواهی

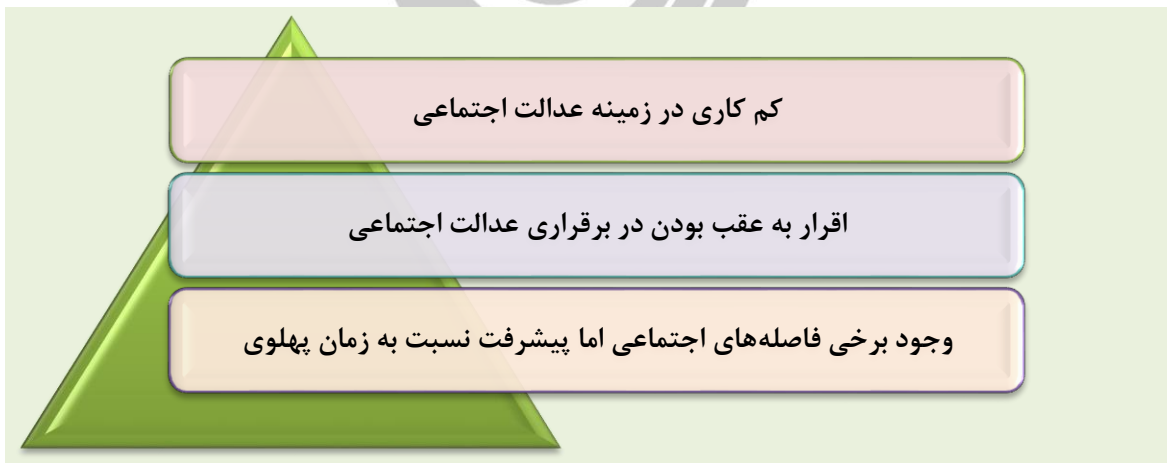

۱-۴- اشاعه عدالت بر مبنای گفتمان اسلامی و اندیشه امام خمینی(ره)

۲- لزوم عملیاتی کردن عدالت در سطح بالادستی

۲-۱- رفع کاستی ها در زمینه عدالت اجتماعی

۲-۲- رویکرد قانونی و قاطع در اجرای عدالت

۲-۳- اصلاح رفتار و رویه مسئولان در فهم عدالت

عدالت و مبارزه با فساد، مهم‌ترین پیشران‌های انقلاب اسلامی و هدف غایی تمدن اسلامی

عدالت و عدالت خواهی، از مهمترین پیشران‌های کلیدی انقلاب اسلامی و هدف غایی تمدن اسلامی است که همواره مورد تاکید رهبر معظم انقلاب اسلامی بوده که برای تحقق عینی و گسترده آن در جامعه باید به دنبال تبدیل آن به گفتمانی فراگیر بود. چنانکه رهبر معظم انقلاب اسلامی در دومین نشست اندیشه‌های راهبردی که به موضوع عدالت اختصاص داشت به این مهم چنین اشاره می‌فرمایند:

«بحث عدالت بایستی به یک گفتمان نخبگانی تبدیل شود. باید این مسئله را دنبال کنیم و پیگیری این بحث را رها نکنیم؛ چون زمینه خیلی زیاد است، نیاز خیلی شدید است ... این دنباله همان دغدغه اساسی است؛ به این معنا نیست که در طول سال‌های متمادی، ما عدالت را نشناختیم یا نظام جمهوری اسلامی مطلقاً تعریفی از عدالت نداشته و حرکتی نکرده؛ نه، یک تعاریف اجمالی و کلی و یک قدر متیقن‌هایی همیشه وجود داشته؛ همه هم با آنها آشنا بودند، کارهای زیادی هم - همین طور که عرض کردیم - انجام گرفته. لیکن امروز که ما این را داریم مطرح می‌کنیم، اولاً به این دلیل است که می‌خواهیم گفتمان عدالت، یک گفتمان زنده و همواره حاضر در صحنه باشد. در میان نخبگان، در میان مسئولان، در میان مردم، بخصوص در بین نسل‌های تازه، باید عنوان عدالت و مسئله عدالت، به عنوان یک مسئله اصلی، به طور دائم مطرح باشد.»^۱

^۱ بیانات در دومین نشست اندیشه‌های راهبردی، پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری، ۹۰/۲/۲۷

مفاسد اقتصادی ضمن از بین بردن سرمایه اجتماعی حکومت، باعث آرمان زدایی از انقلاب اسلامی شده و شکاف میان دولت و ملت را تشدید می‌کند. از این رو تداوم هویت عدالت محور در جمهوری اسلامی نیازمند تشدید مبارزه با فساد، به خصوص در سطح نخبگانی و در سطوح بالا و میانی نظام اداری می‌باشد.^۱

در این میان چند نکته قابل توجه است:

- ۱ • عدالت و فساد دو روی یک سکه هستند به گونه‌ای که هرچه میزان فساد افزایش یابد از میزان عدالت در همه ابعاد آن کاسته می‌شود و بر عکس.
- ۲ • مفاسد اقتصادی با از بین بردن سرمایه اجتماعی حکومت، باعث آرمان زدایی از انقلاب اسلامی و افزایش شکاف میان دولت و ملت می‌شود. از این رو تداوم هویت عدالت محور در جمهوری اسلامی نیازمند تشدید مبارزه با فساد، به خصوص در سطح نخبگانی و در سطوح بالا و میانی نظام اداری می‌باشد.
- ۳ • ترویج مطالبه‌گری، به عنوان یک اصل بازدارنده و یک واجب شرعی (امر به معروف و نهی از منکر) با کمک به توسعه شفافیت، مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی، یکی از ارکان تحقق گفتمان عدالت و مبارزه با فساد است و نقش رسانه‌ها به ویژه رسانه ملی در این زمینه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.
- ۴ • توجه به این نکته اهمیت دارد که مطالبه‌گری برای کاهش فاصله با مطلوب نگاه به آینده دارد و در کنار آن نباید از ذکر دستاوردها و اقدامات انجام شده برای توسعه عدالت و مبارزه با فساد غافل بود.

***پیوست : مباحث مرتبط با عدالت و مبارزه با فساد در متن بیانیه گام دوم انقلاب^۲**

برکات بزرگ انقلاب اسلامی:

پنج) سنگین کردن کفه‌ی عدالت در تقسیم امکانات عمومی کشور

خامساً: کفه‌ی عدالت را در تقسیم امکانات عمومی کشور سنگین کرد. نارضایتی این حقیر از کارکرد عدالت در کشور به دلیل آنکه این ارزش والا باید گوهر بی‌همتا بر تارک نظام جمهوری اسلامی باشد و هنوز نیست، نباید به این معنی گرفته شود که برای استقرار عدالت کار انجام نگرفته است. واقعیت آن است که دستاوردهای مبارزه با بی‌عدالتی در این چهار دهه، با هیچ دوره‌ی دیگر گذشته قابل مقایسه نیست. در رژیم طاغوت بیشترین خدمات و درآمدهای کشور در اختیار گروه کوچکی از پایتخت‌نشینان یا همسانان آنان در برخی دیگر از نقاط کشور بود. مردم بیشتر شهرها بویژه مناطق دوردست و روستاها در آخر فهرست و غالباً محروم از نیازهای اولیه‌ی زیرساختی و خدمت‌رسانی بودند.

^۱ رادمرد، محمد، ۱۳۹۹، تاثیر فساد اقتصادی در آرمان زدایی از انقلاب اسلامی، کنفرانس ملی مؤلفه‌های تمدن‌ساز در بیانیه گام دوم انقلاب، مشهد،

<https://civilica.com/doc/1131213>

^۲ بیانیه گام دوم انقلاب، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، ۹۷/۱۱/۲۲

جمهوری اسلامی در شمار موفق‌ترین حاکمیت‌های جهان در جابه‌جایی خدمت و ثروت از مرکز به همه‌جای کشور، و از مناطق مرفه‌نشین شهرها به مناطق پایین‌دست آن بوده است. آمار بزرگ راه‌سازی و خانه‌سازی و ایجاد مراکز صنعتی و اصلاح امور کشاورزی و رساندن برق و آب و مراکز درمانی و واحدهای دانشگاهی و سد و نیروگاه و امثال آن به دورترین مناطق کشور، حقیقتاً افتخارآفرین است؛ بی‌شک این همه، نه در تبلیغات نارسای مسئولان انعکاس یافته و نه زبان بدخواهان خارجی و داخلی به آن اعتراف کرده است؛ ولی هست و حسنه‌ای برای مدیران جهادی و بااخلاص نزد خدا و خلق است. البته عدالت مورد انتظار در جمهوری اسلامی که مایل است پیرو حکومت علوی شناخته شود، بسی برتر از اینها است و چشم امید برای اجرای آن به شما جوانها است که در ادامه بدان خواهیم پرداخت.

سرفصلها و توصیه‌های اساسی در پرتو امید و نگاه خوش‌بینانه به آینده

چهار) عدالت و مبارزه با فساد

۴) **عدالت و مبارزه با فساد:** این دو لازم و ملزوم یکدیگرند. فساد اقتصادی و اخلاقی و سیاسی، توده چرکین کشورها و نظامها و اگر در بدنه‌ی حکومتها عارض شود، زلزله‌ی ویرانگر و ضربه‌زننده به مشروعیت آنها است؛ و این برای نظامی چون جمهوری اسلامی که نیازمند مشروعیتی فراتر از مشروعیت‌های مرسوم و مبنائی‌تر از مقبولیت اجتماعی است، بسیار جدی‌تر و بنیانی‌تر از دیگر نظامها است. و سوسه‌ی مال و مقام و ریاست، حتی در علوی‌ترین حکومت تاریخ یعنی حکومت خود حضرت امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) کسانی را لغزاند، پس خطر بروز این تهدید در جمهوری اسلامی هم که روزی مدیران و مسئولانش مسابقه‌ی زهد انقلابی و ساده‌زیستی میدادند، هرگز بعید نبوده و نیست؛ و این ایجاب میکند که دستگاهی کارآمد با نگاهی تیزبین و رفتاری قاطع در قوای سه‌گانه حضور دائم داشته باشد و به‌معنای واقعی با فساد مبارزه کند، بویژه در درون دستگاه‌های حکومتی.

البته نسبت فساد در میان کارگزاران حکومت جمهوری اسلامی در مقایسه با بسیاری از کشورهای دیگر و بخصوص با رژیم طاغوت که سرتاپا فساد و فسادپرور بود، بسی کمتر است و بحمدالله مأموران این نظام غالباً سلامت خود را نگاه داشته‌اند، ولی حتی آنچه هست غیر قابل قبول است. همه باید بدانند که طهارت اقتصادی شرط مشروعیت همه‌ی مقامات حکومت جمهوری اسلامی است. همه باید از شیطان حرص برحذر باشند و از لقمه‌ی حرام بگریزند و از خداوند در این باره کمک بخواهند و دستگاه‌های نظارتی و دولتی باید با قاطعیت و حساسیت، از تشکیل نطفه‌ی فساد پیشگیری و با رشد آن مبارزه کنند. این مبارزه نیازمند ان‌سانهایی باایمان و جهادگر، و منیع‌الطبع با دستانی پاک و دل‌هایی نورانی است. این مبارزه بخش اثرگذاری است از تلاش همه‌جانبه‌ای که نظام جمهوری اسلامی باید در راه استقرار عدالت به کار برد.

عدالت در صدر هدفهای اولیّه‌ی همه‌ی بعثت‌های الهی است و در جمهوری اسلامی نیز دارای همان شأن و جایگاه است؛ این، کلمه‌ای مقدّس در همه‌ی زمانها و سرزمین‌ها است و به صورت کامل، جز در حکومت حضرت ولی‌عصر (ارواحنافداه) میسر نخواهد شد ولی به صورت نسبی، همه جا و همه وقت ممکن و فریضه‌ای بر عهده‌ی همه بویژه حاکمان و قدرتمندان است. جمهوری اسلامی ایران در این راه گام‌های بلندی برداشته است که قبلاً بدان اشاره‌ای کوتاه رفت؛ و البته در توضیح و تشریح آن باید کارهای بیشتری صورت گیرد و توطئه‌ی واژگونه‌نمایی و لاقط سکوت و پنهان‌سازی که اکنون برنامه‌ی جدی دشمنان انقلاب است، خنثی گردد.

با این همه، اینجانب به جوانان عزیزی که آینده‌ی کشور، چشم‌انتظار آنها است صریحاً می‌گویم آنچه تاکنون شده با آنچه باید میشده و بشود، دارای فاصله‌ای ژرف است. در جمهوری اسلامی، دل‌های مسئولان به‌طور دائم باید برای رفع محرومیت‌ها بتپد و از شکاف‌های عمیق طبقاتی بشدت بیمناک باشد. در جمهوری اسلامی کسب ثروت نه‌تنها جرم نیست که مورد تشویق نیز هست، اما تبعیض در توزیع منابع عمومی و میدان دادن به ویژه‌خواری و مدارا با فریبگران اقتصادی که همه به بی‌عدالتی می‌انجامد، بشدت ممنوع است؛ همچنین غفلت از قشرهای نیازمند حمایت، به‌هیچ‌رو مورد قبول نیست. این سخنان در قالب سیاستها و قوانین، بارها تکرار شده است ولی برای اجرای شایسته‌ی آن، چشم امید به شما جوانها است؛ و اگر زمام‌اداره‌ی بخش‌های گوناگون کشور به جوانان مؤمن و انقلابی و دانا و کاردان - که بحمدالله کم نیستند- سپرده شود، این امید برآورده خواهد شد؛ ان‌شاءالله.^۱

^۱ بیانیه گام دوم انقلاب، پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری، ۹۷/۱۱/۲۲